

Organisasjonsnr: 997461231, Bank konto: 6370.05.15267

Adresse: Havnegata 2, 8514 Narvik

Tlf: 76 94 15 20, Mobil: 90 88 55 12, Fax: 76 94 63 36, E-mail: tor.husjord@maritimt-forum.no

Narvik 13. november 2012

Olje- og energidepartementet

KONSEKVENsutREDNING I ÅPNINGSPROSESSEN FOR PETROLEUMSVIRKSOMHET I BARENTSHAVET SØRØST

1. Innledning

Det vises til Departementets invitasjon i brev av 15. oktober 2012 til høringsuttalelse i anledning ovennevnte sak. Maritimt Forum Nord er en forening som organiserer rederier, maritime produsenter og tjenesteleverandører i hele Nord-Norge. Maritimt Forum Nord gjennomførte i 2011/12 en rapport med utgangspunkt i planene om petroleumsvirksomhet i Barentshavet. Rapporten inneholdt tre hovedpunkter:

- Tiltak for å styrke grunnlaget for å utvikle en petromaritim næringsklynge i Nord-Norge
- Kartlegge hva myndighetene kan og bør gjøre for at det skal bli mest mulig attraktivt for de petromaritime bedriftene å investere og etablere seg i Nord-Norge
- Gi innspill til Stortingets behandling av regjeringens Nordområdemelding.

Maritimt Forum Nord har gjennomgått OEDs konsekvensutredning og tilhørende underlagsrapporter. Vi vil særlig kommentere ringvirkningsanalysene og utredningen om havneforholdene.

2. Petroleumsvirksomhetens plass i det nordnorske samfunnet

Departementet peker i utredningen på at analyser av lokale og regionale ringvirkninger fra petroleumsvirksomheten vil være en viktig del av regjeringens beslutningsgrunnlag. Underlagsrapportene indikerer at ringvirkningene vil være positive både i forhold til sysselsetting, verdiskaping, bosetting og på en rekke sosiale indikatorer.

Maritimt Forum Nord deler de positive forventningene til petroleumsvirksomheten som kommer til uttrykk i utredningene. Men dette skjer ikke av seg selv. For at disse forventningene skal innfris kreves både en omfattende samfunnsmessig analyse og politisk handling.

Vi foreslår at Departementet ser nærmere på den stortingsmeldingen som regjeringen Bratteli la frem i 1974 - St.meld. nr. 25 (1973-74) «Petroleumsvirksomhetens plass i det norske samfunn», det vil si i den tidligste fasen av petroleumsaktiviteten i Nordsjøen. I denne meldingen søkte man å belyse de hovedspørsmål som den norske petroleumsvirksomheten reiste for samfunnet, hvilke muligheter som ble skapt og hvilke problemer som kunne oppstå.

Denne meldingen ble retningsgivende for myndighetenes politikk på en rekke områder for mange år fremover. Som eksempler kan nevnes:

- Det ble satt et tak på hvor store petroleumsinntekter som kan tas i bruk i norsk økonomi
- Det ble gjort klare begrensninger i utvinningsaktiviteten av olje og gass
- Det ble stilt krav til de utenlandske oljeselskapene om at de skulle bidra til utviklingen av en norsk leverandørindustri.

I ettertid kan man trygt si at denne stortingsmeldingen la grunnlaget for en klok og balansert politikk som til nå har medført at petroleumsaktiviteten har vært til beste for det norske samfunnet, og la grunnlaget for en petromaritime næring som er blitt selve ryggraden i norsk næringsliv.

Et unntak er Nord-Norge. Petroleumsvirksomheten i Nordsjøen har skapt beskjedne ringvirkninger til nordnorsk næringsliv. Det maritime næringslivet i Nord-Norge både til sjøs og på land står langt svakere enn tilfellet var i 1974.

En analyse av mulige ringvirkninger fra den planlagte petroleumsvirksomheten i Barentshavet bør ta utgangspunkt i to grunnleggende kjensgjerninger:

- Ingen enkeltfaktor vil påvirke samfunns- og næringsutviklingen i Nord-Norge så sterkt som en omfattende petroleumsaktivitet i Barentshavet – både på godt og vondt.
- Nord-Norge er særlig sårbart fordi landsdelen i så stor grad mangler den fysiske og sosiale infrastrukturen som Vestlandet hadde da petroleumsaktiviteten startet opp i Nordsjøen. En rekke av de problemstillingene som ble drøftet i st.meld. nr. 25 vil i ennå større grad være relevante for Nord-Norge.

3. Noen poenger til en ringvirkningsanalyse

Med årene er det skjedd en sammensmeltning av den maritime klyngen og petroleums-klyngen. Den petromaritime klyngen er i dag Norges største og mest lønnsomme næring med mer enn 200.000 ansatte. Ikke mer enn 10.000 av disse hører hjemme i Nord-Norge.

Mens petroleumsfunnene i Nordsjøen ga nytt liv til en eksisterende maritim industri på Vestlandet, må man være forberedt på at fremtidens petromaritime næring i Nord-Norge vil bli dominert av de store selskapene som hører hjemme i Sør-Norge eller i utlandet. Neppe noen av disse kommer til å etablere sine hovedkontorer eller sine viktigste utviklingsfunksjoner i Nord-Norge. De viktigste kommersielle beslutningene kommer til å bli tatt utenfor landsdelen.

Det er derfor ikke gitt at ringvirkningene av petroleumsvirksomheten blir så store som mange av oss håper. Det er derfor behov for å få en grundig analyse av utfordringer, muligheter og forutsetninger.

Vi vil her fremheve tre temaer:

- Behovet for å styrke tilbudet på ingeniører
- Behovet for å styrke tilgangen på maritimt personell
- Behovet for en kartlegging og styrking av verkstedkapasiteten i Nord-Norge.

a) Styrking av tilgangen på ingeniører

En interessant «case» er Aker Solutions beslutning om å etablere sitt nye senter for nordområdene og Arktis i Tromsø. I første omgang skal det bygges opp et ingeniørkontor på inntil 300 årsverk de neste tre-fem årene. Aker Solutions har allerede 7000 arbeidsplasser og en ordresreserve på 8,5 mrd kroner nord for polarsirkelen – inklusive Canada og Russland.

Det kritiske punktet for både Aker Solutions og andre ledende petromaritime aktører er å sikre tilgang på kvalifiserte ingeniører. Disse vil i utgangspunktet bli rekruttert fra hele verden. De fleste bedriftene legger likevel vekt på at en god del av ingeniørene bør ha sin bakgrunn fra landsdelen.

En slik rekruttering kan gjøres på tre måter:

- Det kan rekrutteres ingeniører med nordnorsk bakgrunn som i dag arbeider i Sør-Norge eller i utlandet.
- Det kan rekrutteres ingeniører som i dag arbeider i Nord-Norge.
- Det må utdannes flere ingeniører ved nordnorske utdanningsinstitusjoner med relevant kompetanse.

Dette er et tema som sto sentralt i Utenriks- og forsvarskomiteens innstilling til Nordområdemeldingen våren 2012. Komiteen fremhevet fire områder som bør prioriteres i arbeidet med å styrke det nordnorske ingeniørtilbudet:

- «Styrking av samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene i Nord-Norge.

- *Styrking av de desentraliserte utdanningstilbudene.*
- *Utvikling av et tettere samarbeid mellom industrien, de nasjonale forskningsinstitusjonene og kompetansemiljøene i Nord-Norge.*
- *Styrking av arbeidet med å skape et større tilfang av internasjonale studenter».*

Dette er en prosess som kommer til å ta tid. Den tiden har ikke de fleste av de aktuelle selskapene. Derfor tar de skjeen i sin egen hånd. Aker Solutions har eksempelvis gjort en avtale med Universitetet i Tromsø om en særskilt satsing på ingeniørutdanningen innen utvalgte fagområder. Aker Solutions bidrar i betydelig grad til finansieringen. Andre store selskaper kommer ganske sikkert til å følge opp med tilsvarende satsinger.

Hvilke konsekvenser får en slik målrettet privat satsing for samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene i Nord-Norge? Hva betyr en slik oppbygging i Tromsø for de desentraliserte utdanningstilbudene? Hva betyr en slik satsing for det øvrige nordnorske næringslivets muligheter for å få tilgang på kvalifiserte ingeniører? Dette er spørsmål som bør danne grunnlag for en grundig diskusjon som i neste omgang kan danne basis for en gjennomtenkt politikk.

b) Styrking av tilgangen på kvalifisert maritimt personell

Med de planer som nå foreligger for kartlegging og leting etter petroleum i Barentshavet vil det være behov for 4.500 maritime fagfolk til flytende enheter i tillegg til dem som allerede arbeider i Norskehavet. De aktuelle selskapene og andre fagmiljøer har gitt klart uttrykk for at så stort antall finnes ikke på markedet.

Det betyr at det må gjennomføres en målrettet rekrutterings- og utdanningspolitikk med et perspektiv som går over flere år.

Maritimt Forum Nord har i en årrekke hatt maritim rekruttering og utdanning som sin hovedsak.

For å gjennomføre den nødvendige styrkingen av den maritime utdanningen i Nord-Norge både til sjøs og på land anslår Maritimt Forum Nord et investeringsbehov på mellom 80 og 90 millioner kroner over de neste fem årene.

Et vellykket resultat vil kreve et nært samarbeid mellom næringen og myndighetene. Maritimt Forum Nord vil fremheve fire konkrete satsinger:

- Utvikling av et arktisk maritimt klyngearbeid der man samler de maritime bedriftene, forvaltningen, organisasjonene og utdanningsinstitusjonene i en målrettet kompetanseutbygging.
- Gjennomføring av en forsknings- og utdanningsplan i samarbeid med Universitetet i Tromsø, NORUT, Universitetet i Nordland og høgskolene i Narvik og Alta.
- Videreføring av samarbeidsavtalen mellom de fire nordligste fylkeskommunene og Maritimt Forum Nord sammen med to av opplæringskontorene for maritime fag i Nord-Norge.

- På oppdrag fra Komité for høyere maritim utdanning er det gjennomført en utredning om oppbygging av et fagtilbud i maritim økonomi, teknologi og ledelse. Utdanningen starter opp høsten 2012.

c) Styrking av verkstedkapasiteten i nord

Pöyry-rapporten har også med et avsnitt om havner i Finnmark. Maritimt Forum Nord mener at dette er et altfor snevert perspektiv. En analyse bør ta for seg den samlede verkstedkapasiteten som Nord-Norge kan tilby den planlagte petroleumsaktiviteten i Barentshavet.

Maritimt Forum Nord gjennomførte høsten 2011 en intervjurunde med en rekke av de rederiene som arbeider eller har planer som å arbeide i Barentshavet. Fra rederienes side ble det slått fast behovet for å ha tilgang på funksjonelle baser i nord. De viktigste faktorene er:

- Havneforhold og kai kapasitet
- Verfts- og dokk-kapasitet
- Infrastruktur og kommunikasjoner for effektivt skifte av mannskap om bord på skipene
- God hotellkapasitet
- Tilgang på relevant faglig kompetanse
- Tilgang på kvalifiserte sjøfolk.

En av flaskehalsene er den manglende dokk-kapasiteten. Rederiene viste til at det bare er fire dokker i Nord-Norge som kan ta i mot den type serviceskip som arbeider i tilknytning til petroleumsvirksomheten i nord. Hvis disse dokkene skulle være opptatt betyr det at skipene må reise ned til Vestlandet for nødvendige reparasjoner og vedlikehold.

Sett fra oljeselskapenes og rederienes side er det en stor utfordring at verkstedkapasiteten er bygd betydelig ned de siste 20 årene. De fremste verkstedene finnes i dag i Sandnessjøen, Nesna, Svolvær, Harstad, Tromsø og Kirkenes.

For å styrke de regionale ringvirkningene fra den fremtidige petromaritime virksomheten i Nord-Norge og unngå unødvendige seilinger mellom nord og sør, må det gjennomføres en betydelig styrking av infrastrukturen i form av veier, havner, kaier og baseområder i de mest aktuelle områdene.

For å skaffe til veie et bedre faktagrunnlag og Maritimt Forum Nord i samarbeid med Norsk Industri engasjert NORUT til å utarbeide en oversikt over og analyse av verkstedindustrien i Nord- Norge. Verftsiden vil bli prioritert.

4. Konklusjon

Petroleumsvirksomheten i Barentshavet kan bli til stor glede og nytte for nordnorsk næringsliv og det nordnorske samfunnet. Men det bygger på klare forutsetninger.

Vi har liten tro på mange av de beregninger og anslag som er lagt frem i underlagsrapportene til konsekvensutredningen. Disse rapportene mangler en

grunnleggende forståelse og kunnskap om nordnorsk næringsliv og det nordnorske samfunnet.

Når vi i denne høringsuttalelsen viser til st.meld. nr. 25 fra 1974 er det fordi denne meldingen bygget på en erkjennelse av at petroleumsvirksomheten ville få store konsekvenser for både næringsstruktur og samfunnsstruktur. Selv om Nord-Norge i likhet med landet for øvrig har hatt glede av de store petroleumsinntektene, har nordnorsk næringsliv og arbeidsliv i liten grad vært berørt av petroleumsakiviteten i Norskehavet.

Vårt hovedpoeng er følgende: *Nordnorsk næringsliv og det nordnorske samfunnet må gis tid og anledning til å omstille seg de krav og muligheter som følger av petroleumsvirksomheten i Barentshavet.* Det bygger på følgende forutsetninger:

- Lete og utvinningsaktiviteten må bygges gradvis opp.
- Parallelt må det bygges ut en fysisk og sosial infrastruktur i Nord-Norge som legger til rette for at de bedriftene som arbeider i Barentshavet velger å investere og etablere seg i Nord-Norge.
- Det må satses målrettet på å bygge opp rekruttering og utdanning, særlig innen ingeniørfag og maritime yrker, for å sikre at nordnorske arbeidstakere kvalifiseres for de nye arbeidsplassene innen den petromaritime næringen.

Maritimt Forum har i dette brevet pekt på noen viktige tiltak.

Med hilsen
MARITIMT FORUM NORD
Tor Husjord

